CONSTANTINE THE GREAT, THE RESTORER OF EMPIRE'S MORALITY

Mircea Cristian Pricop
PhD., Reverend Confessor at „Saint Apostle Andrew" Faculty of Theology,
„Ovidius" University of Constanţa*

Abstract: Constantine the Great, like emperor Augustus, to whom he hardly tried to resemble (and look like), in the desire to give live to a fair, moral and just system, starting with the very example of the imperial family, had become the prisoner of his own laws. It was, nevertheless, his personal cross, that he undertook with pain and responsibility, but he carried it to the end, without compromise.

Keywords: Constantine the Great, Roman Empire, Christianity, Church, morality.

IV. Ascensiunea unui titan

Flavius Valerius Constantinus s-a născut în jurul anului 280 la Naissus (azi oraşul Niş, în Serbia), în străvechea regiune Dardania, dioceza Dacia Mediterraneea, în familia modestă a ofițerului Constanțiu, pe numele său întreg Caius Flavius Valerius Constantius, poreclit Chlorus („*Blondul*") (+306) și al soției sale Flavia Iulia Elena (+327), proprietara unui han în localitate.

După ce tatăl său este numit cezar al Occidentului de către Diocleţian, în anul 293, tînărul Constantin, însoţit probabil şi de mama sa, este luat la curtea lui Diocleţian din Nicomidia unde a rămas mai bine de 10 ani, acordîndu-i-se cea mai bună pregătire culturală, politică şi militară.

Imitîndu-şi tatăl, Constantin intră de tînăr în cariera armelor, fiind detaşat ofiţer la frotiera Dunării de Jos, cea mai periculoasă graniţă a Imperiului, pe care a ajuns să o cunoască foarte bine, fapt care îi va folosi în campaniile de mai tîrziu. Îl însoţeşte pe Diocleţian în campania împotriva răsculaţilor din Egipt, între 295 şi 297, participînd la asediul Alexandriei.

Un fapt care l-a marcat – după cum a mărturisit el însuşi - este declanşarea persecuţiilor anti-creştine inspirate de crudul împărat Galerius, în special a celei din 303, cînd sub falsul pretext că ar fi intenţionat să incendieze palatul din Nicomidia, creştinii sunt supuşi uneia dintre cele mai grele prigoniri. Se explică uşor dezgustul militarului, familiarizat cu disciplina morţii în luptă, faţă de o societate degenerată, capabilă să ucidă persoane nevinovate (inclusiv prunci) în numele „bunei guvernări", capabilă să încalce, fără nici o urmă de conştiinţă morală, legea atunci cînd nu putea dovedi fărădelege la creştini şi, nu în ultimul rînd, să generalizeze calomnia (asasinatul moral) împotriva celor ce au întors spatele degradării pentru a îmbrăţişa o viaţă morală şi frăţească în Hristos. Atunci se pare că a avut loc o primă furtună de conştiinţă a celui ce va deveni ulterior „cel întocmai cu Apostolii".

În 305, Diocleţian şi Maximian abdică din funcţiile de augusţi. Imperiul ajunge sub conducerea lui Galerius şi Constanţiu ca augusţi, ajutaţi de Maximin Daia şi de Severus ca şi cezari. Constantin este exclus, prin intrigile lui Galerius, din noua tetrarhie, fiind reţinut ca ostatic la curtea acestuia. Tot în 305, Galerius îl trimite pe Constantin la Dunăre într-o expediţie extrem de dificilă împotriva carpilor şi goţilor. În ciuda aşteptărilor lui Galerius, Constantin se întoarce biruitor.

* Doctor, Preot Spiritual al Facultății de Teologie „*Sfântul Apostol Andrei*", Universitatea „*Ovidius*" Constanța.

BDD-A30601 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:35 UTC)

În 306, pe cînd se întorcea dintr-o expediție împotriva triburilor de picți din Scoția, Constanțiu se îmbolnăvește și, presimțindu-și sfîrșitul, îi scrie lui Galerius rugîndu-l să-i permită lui Constantin să-l viziteze. Galerius acceptă formal, însă, imediat după plecarea lui Constantin, trimite o echipă de oameni de încredere cu porunca de a-l aduce înapoi pe tînărul rival, preferabil mort. Cunoscînd bine firea lui Galerius, Constantin își ia măsurile de precauție pentru a nu se lăsa prins, astfel încît ajunge în cele din urmă la Eboracum (York), unde, la 25 iulie 306, după moartea tatălui său, este proclamat împărat de către armată.

Tetrarhia, respectiv împărțirea guvernării Imperiului în patru părți, conduse de doi augusți ajutați de doi cezari, care să se sprijine reciproc în lupta cu invadatorii, dă faliment. Se ajunge la o criză politică de proporții. În anul 310 Imperiul era condus de patru împărați rivali, fiecare cu pretenția de august, la care se mai adăugau uzurpatorul Maxențiu cu Maximian tatăl acestuia, care guvernau nelegitim peste Italia, Africa și Spania.

În 311, Galeriu moare de cancer, nu înainte de a da, probabil la presiunea lui Constantin, primul edict de libertate a creștinilor, la Serdica (Sofia, Bulgaria), cu condiția ca aceștia să nu tulbure ordinea publică și să se roage pentru sănătatea împăraților. Edictul însă nu a fost respectat decît în partea occidentală a Imperiului, cu capitala la Trier (Germania), unde guverna Constantin. Licinius, care conducea pe hîrtie teritoriul uzurpat de Maxențiu și efectiv doar Pannonia și Peninsula Balcanică, deși păgân convins, se conformă fără tragere de inimă, însă doar cu scopul de a nu-l supăra pe mai tînărul său coleg. Maximin Daia, care conduce întregul Orient și Egiptul refuză deschis să aplice edictul defunctului Galeriu. Maxențiu uzurpatorul îi ura pe creștini și îi persecuta cu sălbăticie în provinciile sale. Maximian, asediat de trupele lui Constantin, se sinucisese la Massala (Marsilia) în 310.

În 312, după ce în prealabil încheie cu Licinius un pact de întrajutorare, Constantin atacă Italia prin nord, ocupînd întregul teritoriu de pînă la Roma. Comportamentul blînd și cumpătat al tînărului general (Constantin avea în acel moment 32 de ani) a obținut simpatia întregii populații, care se săturase de tirania și de fiscalitatea excesivă a lui Maxențiu. Bătălia finală cu Maxențiu s-a dat la Podul Șoimului (Pons Milvius), la nord de Roma, pe 28 octombrie 312. În urma revelației pe care a avut-o în ajunul bătăliei, despre care vom istorisi pe larg mai jos, Constantin impune ca stindarde ale oștii sale Sfînta Cruce și monogramul hristic. În timpul luptei, Maxențiu își pierde viața, iar Constantin rămîne singur stăpîn al Ocidentului. Intrînd victorios în Roma, Constantin încalcă deliberat tradiția de a aduce jertfă în templul lui Jupiter de pe Capitoliu, preferînd să se întîlnească cu Sfîntul Silvestru, episcopul Romei, față de care va păstra o sinceră prietenie.

La începutul lui februarie 313, Constantin și Licinius se întîlnesc la Milano pentru a perfecta căsătoria celui din urmă cu Constanța, sora lui Constantin. Cu această ocazie, Coonstantin îi impune, ca și condiție obligatorie lui Licinius, eliberarea generală a creștinilor și a cultului lor, retrocedarea bunurilor bisericești și a averilor personale confiscate de la creștini în timpul persecuțiilor. Licinius, un păgân fanatic, avea nevoie de sprijinul lui Constantin în viitoarea sa campanie împotriva Orientului condus de Maximin Daia, astfel încît semnează actul ce va purta de acum înainte numele/renumele de Edictul de la Milano.

Maximin Daia se grăbește să cîștige neutralitatea lui Constantin în iminentul conflict astfel încît impune, cel puțin la nivel formal, implementarea precizărilor edictului de la Milano și în provinciile sale. Constantin mizase pe acest lucru și, dovadă că interesul său era salvarea creștinilor, nu va interveni în lupta dintre cei doi împărați din Orient.

După ce Licinius îl învinge pe Maximin, în august 313, își dă pe față falsitatea și cruzimea, ucigînd pe rudele și pe demnitarii fostului împărat. Inclusiv nevinovații au fost exterminați. Astfel, Licinius omoară pe soția și pe copiii lui Galerius, prietenul care-l făcuse împărat, pe urmașii împăraților Maximin și Severus, chiar și pe Prisca, văduva împăratului Dioclețian, care trăiseră pînă atunci ca particulari și nu se implicaseră în politică. Mai mult decît atît, instigă și sprijină cu oaste, împotriva lui Constantin, pe doi uzurpatori: Bassianus și

BDD-A30601 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:35 UTC)

Valens. După ce îi înfrînge pe amîndoi, Constantin atacă pe Licinius în 314 şi îl înfrînge în două bătălii (Cibalae, în Pannonia şi Campus Ardiensis, în Tracia). Licinius cedează, cu ocazia păcii încheiate, Peninsula Balcanică lui Constantin, mai puțin dioceza Traciei (în care era inclusă și Scythia Minor-Dobrogea).

În anul 316, Constantin mută capitala imperială la Serdica (Sofia), puternic centru traco- roman, despre care va spune: „*Serdica este Roma mea*”[1].

Între 317 și 324, invidios pe simpatia pe care creștinii din Răsărit o purtau față de Constantin, Licinius ia o serie de măsuri constrîngătoare la adresa lor (printre care și obligarea creștinilor de a separa cultul pe sexe și de a avea un cler feminin, după modelul cultelor păgâne). Refuzul Bisericii de a se conforma a dus la persecuții grave, fapt care a atras o declarație de război din partea lui Constantin. În urma bătăliei decisive de la Chrysopolis, din 18 septembrie 324, Licinius cade prizonier, însă este grațiat de Constantin la rugămintea împărătesei Constanța, cu condiția ca acesta să se retragă din viața publică. După o lungă criză politică, Imperiul avea din nou un singur împărat.

În ciuda clemenței ce i s-a arătat, Licinius pregătește din Tesalonic (unde i se fixase domiciliu obligatoriu), prin corespondență scrisă cu populația de la Dunăre, un complot împotriva lui Constantin, astfel că, în 325, este judecat și executat. Ca unic împărat, Constantin a domnit între 324 și 337.

V. Convertire sau necesitate politică?

Convertirea împăratului *„cel întocmai cu Apostolii”* şi hotărîrea sa fermă de a proteja Creştinismul, trebuie privite ca un complex decisiv de acţiuni care au colaborat la împăcarea istorică dintre Statul roman – mai înainte aprig prigonitor – şi Biserica creştină. Dintre aceste acţiuni care au influenţat atitudinea conciliantă şi chiar favorizantă a lui Constantin cel Mare am putea enumera puternica personalitate a împărătesei Elena, mama sa, o ardentă mărturisitoare a credinţei creştine, atitudinea tatălui său – Constantius Chlorus, care se manifesta printr-o bunăvoinţă tacită faţă de Biserică, ororile la care erau supuşi creştinii şi pe care tînărul Constantin le urmărise pe cînd era ostatic la curţile lui Diocleţian şi Galerius – după cum el însuşi a mărturisit mai tîrziu[2]. *„Nici un suveran în istorie poate că nu merită mai mult titlul de « Mare » ca în cazul lui Constantin, deoarece în 15 ani el a luat două decizii care au modificat viitorul lumii civilizate. Prima a fost adoptarea creştinismului drept religie oficială a Imperiului Roman. A doua a fost transferul capitalei acestui Imperiu de la Roma la Constantinopol”*[3].

Cert este faptul că această convertire a împăratului roman a însemnat o acţiune de lungă durată, petrecută în etape. De fapt, Constantin cel Mare a devenit cripto-creştin din momentul revelației din 312 și s-a menținut în această poziție – care a fost cea mai utilă pentru Biserică – pînă în momentul apropiat morții sale (**22 mai 337**), cînd – după informația lui Eusebiu de Cezareea, urmată de opinia celor mai mulți cercetători – ar fi fost botezat de către Eusebiu de Nicomidia[4]. Din această cauză, a moderației și a discreției sale, împăratul a

[1] A.Piganiol, *L’emperor Constantin* , Paris 1932, p.109.
[2] Ion Barnea, Octavian Iliescu, *Constantin cel Mare*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982, p.27.
[3] Pr. Dr. Emanoil Băbuş , *Bizanţul – istorie şi spiritualite*, Ed. Σοφία, Bucureşti, 2003, p. 15.
[4] Potrivit consemnărilor Sfântului Teofan Mărturisitorul, botezul lui Constantin are loc în anul 315, la Roma, fiind oficiat, în secret, de către însuși episcopul Silvestru. Informația, promovată de Eusebiu de Cezareea (un adept al arianismului moderat), a botezului pe patul de moarte, oficiant fiind Eusebiu de Nicomidia, sperjurul de la Niceea ajuns între timp șeful partidei ariene, deși susținută de majoritatea savanților moderni, poate fi suspectată de lipsă de obiectivitate, întrucît istoricul bisericesc Eusebiu de Cezareea avea interesul prozelitist de a transmite lumii o „imagine ariană” a împăratului Constantin. Asupra acestei concepții vezi: Sfântul Teofan Mărturisitorul, *Cronografia*, Ed. Basilica, București, 2012, trad. Mihai Țipău, pp. 40-41.

BDD-A30601 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:35 UTC)

fost chiar acuzat de către unii istorici fie de sincretism, fie de atitudine duplicitară faţă de Creştinism.

Trebuie să înţelegem, însă, că păgânismul în timpul domniei lui Constantin se menţinea încă în rîndul majorităţii populaţiei Imperiului şi (în virtutea obiceiurilor de a persecuta Biserica, pe care le avuseseră înaintaşii săi la tron) ostilitatea faţă de creştinism era o idee dragă mulţimii însetate de sînge, în special în partea Orientală şi a Africii, unde politica adoptată de către ultimii persecutori îşi găsea sprijin în nobilimea păgână şi în slujitorii zeilor.

De aceea, menţinerea convingerilor sale creştine la un anumit nivel ermetic, a însemnat pentru Împăratul Constantin o metodă de a sprijini Biserica – şi a efectuat din plin lucrul acesta – prin postura neutralităţii conducătorului statului reuşind să înăbuşe un posibil conflict cu păgânismul refractar.

Adevăratul motiv al hotărîrii de a înlocui „păgânismul" său (Constantin arătase pe cînd era Cezar, credinţa în zeul Soare) cu Creştinismul, a fost, după cît se pare, viziunea avută în timpul campaniei împotriva tiranului Maxenţiu.

Unii savanţi, dintre care amintim pe Mircea Eliade, consideră că imaginea lui *Deus Sol Invictus* (Soarele Nebiruit) reprezenta pentru Constantin doar un simbol al lui Dumnezeu, spre deosebire de împăratul Aurelian (270 – 275) care făcuse din divinitatea siriană ce personifica soarele cea mai importantă figură a panteonului, dorind chiar să impună o teologie solară, de structură monoteistă, în dorinţa de a asigura unitatea Imperiului:*„...Spre deosebire de Aurelian, pentru care Sol Invictus era zeul suprem, Constantin considera soarele drept simbolul cel mai desăvîrşit al lui Dumnezeu. Subordonarea Soarelui în faţa Dumnezeului Suprem a fost probabil prima consecinţă a convertirii sale la Creştinism: dar ideea era deja exprimată de neoplatonicianul Porphyr"*[5].

Împăratul Constantin cel Mare, după izbucnirea conflictului cu uzurpatorul Maxenţiu, în 312[6] s-a îndreptat pe neaşteptate asupra Italiei,repurtînd victorii strălucite asupra cetăţilor şi contingentelor militare subordonate rivalului său. Bazîndu-se pe superioritatea numerică a armatei sale, Maxenţiu întîmpină la nord de Roma trupele constantiniene, la Podul Şoimului.

Biruinţa uimitoare, în urma căreia Constantin rămîne singur stăpîn al Occidentului, este pusă de către istoricii care au consemnat-o, pe seama unui fapt minunat petrecut în noaptea sau în ziua care au precedat bătălia. Lactanţiu afirmă că, în vis, împăratul a primit poruncă dumnezeiască de a însemna scuturile soldaţilor săi cu „**caeleste signum Dei**"[7], drept pentru care a doua zi a poruncit imprimarea monogramului hristic pe arme[8]. Eusebiu din Cezareea completează informaţiile lui Lactanţiu susţinînd că în realitate au existat două vedenii. Una, întîmplată pe timp de zi, în Galia, pe cînd armata mărşăluia spre Italia, constă în apariţia Crucii deasupra soarelui, pe cer, în faţa lui Constantin şi a întregii oştiri, alături de cuvintele „**τούτω νικα**" sau „**Hoc Signo victor eris**": „**prin aceasta vei învinge**"[9]. A doua viziune a avut loc noaptea, cînd Hristos i S-a arătat lui Constantin poruncindu-i să facă un steag (**labarum**) pe care să se afle semnul Sfintei Cruci. Steagul era împodobit cu o coroană în care se afla înscris hrismonul, iar în partea de jos a steagului se aflau busturile împăratului şi ale fiilor săi[10].

[5] Mircea Eliade, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, vol. II, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986, trad. Cezar Baltag, p. 396.
[6] Ion Barnea, Octavian Iliescu, *Op. cit.*, p.33.
[7] Lactantius *De mortibus persecutorum* (44, 5) *apud* Ion Barnea,Octavian Iliescu *Op.cit*., p.35.
[8] *Ibidem.*
[9] Ion Barnea, Octavian Iliescu, *Op. cit*., p.35.
[10] Eusebiu din Cezareea *op.cit*.(1,29-31).

BDD-A30601 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:35 UTC)

Deşi a fost contestată, mai ales de către raţionaliştii protestanţi, atît informaţia lui Lactanţiu cît şi cea din lucrarea lui Eusebiu,[11] sigure sunt în schimb acţiuni ulterioare bătăliei cu Maxenţiu, care aduc totuşi ideea unei reconsiderări a textelor celor doi apropiaţi ai împăratului (Lactanţiu era preceptorul fiului cel mare al lui Constantin, Crispus, iar Eusebiu se număra printre prietenii intimi ai împăratului).

Aceste acţiuni confirmă o schimbare reală petrecută în ajunul luptei de la Pons Milvius, în tabăra constantiniană. Astfel, imediat după obţinerea victoriei, intrînd în Roma, Constantin refuză să jertfească lui Jupiter la Capitoliu şi mai mult, porunceşte ca în mâna statuii sale ridicate în for, al cărei cap se mai păstrează şi astăzi, să se pună, „***τοῦ σωτηρίου τρόπαιον παθους***" „**trofeul patimii mîntuitoare**",[12] semnul Sfintei Cruci, spunîndu-le senatorilor: „*Prin acest semn mîntuitor, dovada adevăratei puteri, eu am eliberat oraşul vostru scăpîndu-l de jugul tiranului şi am redat Senatului şi poporului Romanilor vechea glorie şi strălucire*"[13].

O altă dovadă a veridicităţii afirmaţiilor celor doi autori contemporani lui Constantin cel Mare, reprezintă apariţia primelor simboluri creştine pe monedele emise din porunca împăratului precum şi pe unele medalii apărute în anii imediat următori victoriei de la Pons Milvius: 312-313, 315 şi 317[14]. Primul simbol creştin este tocmai **Crux monogrammatica** apărută în vedenia lui Constantin. Tot de pe medalii şi monede observăm faptul că Sfînta Cruce împodobea coiful împăratului Constantin cel Mare şi scutul fiului său Crispus[15], dovadă că, într-adevăr, coifurile şi scuturile armatei lui Constantin fuseseră însemnate cu hrismonul.

Putem să afirmăm că însemnarea scuturilor şi a coifurilor cu simbolul hristic, dar mai ales înfiinţarea acelor stindarde purtătoare de cruce, în tabăra lui Constantin au mai putut avea şi alt rol, pe lîngă cele prezentate mai sus.

După cum ştim, armata lui Maxenţiu era alcătuită din legiunile italiene şi africane, în care activau numeroşi creştini. Printre cei 170000 de infanterişti şi 18000 de cavaleri[16] aflaţi în subordinea lui Maxenţiu, persecutor aprig al Creştinismului, se aflau ofiţeri şi soldaţi creştini tăinuiţi care la nevoie şi-ar fi dat viaţa pentru mărturisirea lui Hristos, după modelul miilor de fraţi mucenici din Roma şi împrejurimile ei, precum şi din Africa.

În timpul luptei, văzînd Crucea lui Hristos purtată de legiunile lui Constantin, prezentă pe coiful împăratului însuşi şi pe armele ofiţerilor şi soldaţilor săi, creştinii din oştirea adversă au refuzat să lupte împotriva Celui pentru Care ar fi fost gata să se jertfească la orice clipă, preferînd să moară înfruntîndu-şi tiranul, cu ochii înlăcrimaţi şi mulţumind Atotputernicului Mîntuitor pentru minunea de a vedea Crucea martirilor, Crucea morţii şi a învierii, Crucea vieţii veşnice şi a biruinţei asupra diavolului, după trei sute de ani de tainică şedere, înălţată, luminoasă, deschisă oricărei priviri, fără ascunzişuri, iar cel ce le aducea mesajul **cunoscut numai comunităţii fraţilor**, hrismonul, împăratul Constantin cel Mare, îi vestea că el şi fiii săi aparţin acestei comunităţi, fiindu-le coreligionari.

VI. Conştiinţa neadormită a Bisericii

[11] H.Gregoire în *Byzantion* XIII,1938, fasc. 2, pp.561-583 şi XIV,1939, fasc. 2, pp.341-351; A.Piganiol *L'emperor Constantin*, Paris 1932,pp.65-75; J.Vogt *Constantinus der Grosse* în R.A.C. III, 1957,col.320-325; Ion Barnea,Octavian Iliescu *op.cit*.p.36.
[12] Ion Barnea,Octavian Iliescu *Op.cit*.pp.35-36.
[13] Eusebiu din Cezareea, *Historia Ecclesiae*, IX, 9.
[14] Ion Barnea, Octavian Iliescu, *Op. cit*. pp.36 şi 134-135.
[15] *Ibidem*, p.135.
[16] *Ibidem*, p.33.

BDD-A30601 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:35 UTC)

Mai presus de impresionantele eforturi de a readuce unitatea, pacea și prosperitatea în Imperiul măcinat pînă atunci de dezbinări și războaie civile, demersuri care pot fi asociate unei împletiri între conștiința creștină incontestabilă a viteazului împărat și pragmatismul acestuia izvorît din necesitatea politică, se află argumentele spirituale care au stat la baza noilor legi constantiniene. Pe lîngă marile sale realizări în plan politic, militar și urbanistic, mai puțin știute sunt preocupările sale foarte serioase în **domeniile social și moral.**

Reformele juridice care au stat la baza unei adevărate revoluții în dreptul roman, conținînd măsuri dictate exclusiv de o gîndire creștină, nu au fost rodul unor necesități de moment și, prin urmare, efectele lor au depășit cu mult orice anticipație a vremii lor. Dacă astăzi nu se poate aduce în discuție nici o tema de istorie a dreptului fără raportarea sa la cele două monumente ale gîndirii juridice (*Codul lui Teodosie* și *Codul lui Justinian*) trebuie să știm că acestea, la rîndul lor, sunt adînc înrădăcinate în gîndirea împăratului Constantin.

Se poate spune că lui i se datorează unele dintre cele mai luminate măsuri legislative. Astfel, încă din 316, el emite o lege care permitea eliberarea sclavilor în biserică, în fața episcopului. Uciderea premeditată a sclavului de către stăpîn este calificată, în premieră, ca asasinat, fiind pedepsită cu cea mai mare asprime. Împărțirea familiei sclavului la mai mulți stăpîni este cu desăvîrșire interzisă. Se interzicea, sub pedeapsa cu moartea, sechestrarea vitelor sau a sclavilor în contul datoriilor neplătite.

Un cetățean creștin putea face apel la judecata episcopului de care aparținea, renunțînd la cea a tribunalului laic, pentru cauze civile și penale care nu puneau în pericol siguranța statului. Orice cetățean roman putea solicita azil Bisericii, forțelor de coerciție fiindu-le interzis să îl urmărească pe acesta în spațiile sacre. Desigur, dacă acesta ar fi comis mai departe fărădelegi și în spațiul consacrat, dreptul de azil era anulat iar Biserica îl putea preda autorităților. Se înfiripa astfel dreptul la o a doua șansă pentru mii de infractori pe care i-ar fi așteptat fie detenția, fie sclavia, fie moartea. Mulți dintre răufăcătorii periculoși de odinioară au devenit cei mai respectați sfinți ai Creștinismului grație acestor prevederi pline de înțelepciune.

Adulterul, pedofilia și homosexualitatea, practici foarte răspîndite în mediile păgâne, atît laice cît și religioase, erau pedepsite cu moartea. Mai mulți cetățeni, inclusiv nobili romani, au fost pedepsiți exemplar în acest sens. Nici familia imperială nu a fost exceptată: Crispus, fiul cel mare și chiar împărăteasa Fausta, fiind dovediți ca adulteri, au fost executați, în anul 326.

Printr-o lege specială, Constantin a interzis tortura prin mutilarea feței, precum și crucificarea. Spectacolele sîngeroase cu gladiatori sau cu fiare au fost interzise ca nedemne de natura umană. Deținuților li se garanta, prin lege, dreptul de a ieși la aer în fiecare zi.

O atenție deosebită s-a acordat de către împărat familiei creștine. Părinților li s-a interzis să-și avorteze sau să-și vîndă copiii (practică păgână cu adînci rădăcini în Imperiu) iar hoții de copii erau executați. Statul roman era obligat să ofere sprijin material familiilor care n-aveau mijloace de întreținere pentru copii.

Se poate remarca astfel, o reală îmbunătățire, în sens umanitar și creștin, a existenței societății constantiniene față de perioada putrefactă a păgânismului.

BIBLIOGRAPHY

1. Barnea, Ion, Iliescu, Octavian, *Constantin cel Mare*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982.
2. Băbuş , Pr. Dr. Emanoil, *Bizanţul – istorie şi spiritualite*, Ed. Σοφία, Bucureşti, 2003.
3. Eliade, Mircea, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, vol. II, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986, trad. Cezar Baltag.

BDD-A30601 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:35 UTC)

4. Gregoire, H., în *Byzantion*, XIII, 1938, fasc. 2, pp.561-583 şi XIV,1939, fasc. 2, pp.341-351.
5. Piganiol, A., *L'emperor Constantin* , Paris 1932.
6. Sfîntul Teofan Mărturisitorul, *Cronografia*, Ed. Basilica, București, 2012, trad. Mihai Țipău.
7. Vogt, J., *Constantinus der Grosse* , în R.A.C. III, 1957, col. 320-325.

BDD-A30601 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:35 UTC)